

Antun Baće – Maja Zeman

Antičko božanstvo vodâ u dubrovačkim ljetnikovcima i palačama ranog modernog doba

Od sredine 16. stoljeća, kao istaknuta značajka najreprezentativnijeg dekorativnog elementa dubrovačkih ljetnikovaca i palača – kamenog umivaonika – pojavljuje se glava bradatog muškarca s dupinima ili sa svitkom. Taj lik, kao i specifični oblik umivaonika na kojem se pojavljuje, s vremenom su postali uobičajeni te su zamijenili druge motive i oblike. Iako je antičko porijeklo motiva evidentno te je i primijećeno u literaturi, pobliža interpretacija je izostala. Cilj je ovoga rada prikazati rezultate iscrpnijeg istraživanja, temeljenog jednako na analizi pisanih izvora i ikonografskoj analizi. Rezultati pokazuju kako su svi elementi tog reljefnog prikaza, s određenim varijacijama, bili uklopljeni u jasno definiranu kompoziciju, pozivajući se na specifični prototip: prikaze antičkog Oceana u rimskoj umjetnosti. U ranom modernom dobu, taj je prototip bio korišten u svome prvobitnom značenju, što pokazuje kontekstualno istraživanje antičkih narativa s područja istočnog Jadrana, kao i djela dubrovačkih humanista. Među njima posebno treba istaknuti djelo *De raptu cerberi* Jakova Bunića, s opisom Heraklova putovanja u Oceanov svijet, koje nas je i povezalo sa suvremenim likovnim prikazom toga božanstva. Njegov predložak nalazimo u papinskom Rimu ranog 16. stoljeća, gdje su dubrovački humanisti imali svoja uporišta u izabranim društvenim krugovima. Preuzet i dalje razvijan u lokalnoj sredini, prikaz Oceana u reljefu postao je prepoznatljiv znak dubrovačke elite, ujedno predstavljajući zapadnu civilizaciju stasalu na antičkoj kulturi.